

L'EXPLOTACIÓ DE LA FOTOGRAFIA PROFESSIONAL I EL SEU CONTEXT

Lluís Salom.

*Coordinador de l'Equip Tècnic¹ de la
Unió de Professionals de la Imatge i la Fotografia de Catalunya*

Presentació

L'objectiu d'aquesta ponència és assenyalar quins són els principals problemes que afecten l'exercici de la fotografia professional a casa nostra (és a dir: la seva pràctica com ofici, a banda de les connotacions més àmplies i complexes que té com a camp de treball de l'art visual) i apuntar quina és, al nostre parer, la via d'afrontar-los.

Hem centrat l'exposició en el paper de l'administració, la responsabilitat dels professionals, i els drets d'autor. No cal dir, òbviament, que són aspectes interrelacionats i que no tenim resposta a tots els interrogants que es formulen. En aquest sentit, tant les propostes com les mancances s'han de considerar indicatives del grau de desenvolupament del nou tipus d'associacionisme que la UPIFC representa.

Convé precisar que, en atenció a la necessitat de síntesi, hem optat per un comentari "a peu d'obra" pel que fa a drets d'autor. Així doncs, hem prescindit de l'anàlisi detallat de l'extensa problemàtica jurídica i tècnica que la "societat de la informació" planteja, perquè la posició de la UPIFC sobre aquest particular ja ha quedat reflectida recentment a les respostes emeses, amb el suport tècnic de Josep Cruañas i Tor, al qüestionari adjunt al "Llibre Verd sobre Drets d'Autor i Drets Connexs" de la Comissió Europea².

Les línies generals d'aquest document han estat elaborades col·lectivament per un equip de treball, la redacció és de Lluís Salom, i la utilització del plural es correspon amb l'opinió de la Junta de Govern. Agraïm als organitzadors l'oportunitat de poder expressar el punt de vista de la nostra entitat en aquestes IV Jornades Antoni Varés sobre la imatge i la recerca històrica.

1. Introducció

La revolució tecnològica d'aquest fi de mil·lenni pel que fa al processament i transmissió d'imatges, reforça la dimensió de la fotografia en tant que producte universal, en un mercat sense fronteres en qualsevol professional por competir.

Nogensmenys, però, aquesta realitat té molt de virtual a casa nostra perquè, si bé és cert que la fotografia és present a quasi tots els àmbits de la vida social (no en debades, i en poc més de 150 anys, ha incidit mundialment en la comunicació, l'art, el coneixement científic, les polítiques culturals, i la recerca històrica), i que en tots aquests camps la digitalització de la imatge ha obert noves perspectives fins ara insospitades en un ofici que fins ara només havia conegut poques i lentes transformacions substancials, no es menys cert que la fotografia en totes les seves vessants (tècniques, comercials, gremials, acadèmiques, etc) ha crescut arreu al callu de la indústria i, com és natural, no hi havia cap raó perquè a l'Estat espanyol la fotografia escapés al desastre polític, social, cultural i econòmic de quatre dècades del franquisme i la hipoteca de futur que això ha representat.

Les comparacions, per tant, són necessàriament abismals: als EUA les responsabilitats en fotografia del National Archives s'assumiren des del 1934³, l'Arxiu Nacional Francès va començar a adquirir obra fotogràfica des del 1941³, l'any 1964 ja hi havien 264 Universitats impartint estudis de fotografia als Estats Units⁴, la Universitat de New York va instaurar el doctorat en fotografia l'any 1971⁴, etc. etc.

No és un secret per a ningú (i ben sovint s'ha reflectit en les anteriors edicions d'aquestes Jornades) que d'altres aspectes relacionats amb la fotografia ofereixen un panorama igualment abrumador. El mateix "Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic a Catalunya", recentment editat pel Departament de Cultura de la Generalitat després de més de dos anys d'elaboració, conté abundants referències d'aquesta situació de decalatge en les seves conclusions, entre les quals, per la seva contundència, mereixen destacar-se les següents:

«A Catalunya no hi ha personal especialitzat ni recursos econòmics suficients per assumir les despeses que genera una conservació i una restauració correctes i, el que és més greu, ni tant sols hi ha la possibilitat d'accedir a una formació adient»⁵.

«La reflexió teòrica sobre el fet fotogràfic al nostre país és pràcticament inexistent i això es reflecteix clarament en la minsa bibliografia que hi ha en el mercat, composta en un 90% per traduccions. (...). Sens dubte la pobresa en aquest camp prové de greus mancances en els programes d'estudis universitaris.»⁶

«Les ajudes a la creació i a la investigació, pel que fa al camp específic de la fotografia a Catalunya, són pràcticament inexistent»⁷

La consciència d'aquest desfasament és tan generalitzat que la mateixa formulació de la pregunta de l'enquesta d'opinió del Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic «¿Per quina raó, segons vostè, la fotografia al nostre país no gaudeix encara d'una situació normalitzada?»⁸ ja en constata, l'evidència. Com no podia ser menys, la pràctica totalitat de les respostes a aquesta genèrica pregunta des de les diferents vessants relacionades, estan en consonància amb aquest fet; per la seva brevetat, i en la mesura que apunten les múltiples causes d'una distorsió ben general, ens permetem assenyalar-ne les següents:

«(...) segons el meu parer, molts dels mals provenen de la tardança amb què la creació fotogràfica s'inicia a Espanya, ja que, llevat d'honroses excepcions (Gomis, Català Pic, Massana) es produeix en els anys setanta, amb cinquanta anys de retard». / Antonio Molinero. Fotohistoriador i crític de fotografia.⁹

«La fotografia ha estat percebuda durant temps com un art menor, subsidiari de les "grans" arts. Aquesta suposada complementarietat i la seva quotidianitat -tothom es veu capaç de fer fotografies- han estat elements que li han impedit una plena normalització en tant que pràctica professional amb perfil propi.» / Ramón Alberch. Arxiver en cap de l'Ajuntament de Barcelona¹⁰

«La situació normalitzada hauria de començar per una educació fotogràfica dels qui tenen el poder de decisió.» / Miquel Galmes. Responsable de l'Institut d'Estudis de Fotografia de Catalunya.¹¹

«Per una manca total d'informació, és a dir per manca de cultura de bona part dels responsables de les institucions culturals i polítiques» / Toni Catany. Fotògraf¹²

«Pel desinterès de les institucions polítiques. Per la manca d'una bona Llei de mecenatge. Per la quasi nul·la participació de la fotografia en els plans d'estudi d'EGB i BUP». / Manel Ubeda. Responsable de l'Escola d'alts estudis de la imatge i el disseny IDEP¹³

«Bàsicament, per falta de voluntat política. I no n'hi ha (col·leccionisme, ajudes a la creació i a la investigació, difusió, etc.) perquè des dels sectors de la fotografia no es fa prou pressió». / Joan Fontcuberta. Fotògraf¹⁴

«Entre d'altres, manca d'unió d'esforços entre els diferents col·lectius implicats». / Joan Antó. Escola de Fotografia de la Fundació Politècnica de Catalunya.¹⁵

Com és natural, aquest desfasament general també es reflecteix en el dia a dia de l'exercici professional i des de la UPIFC podem donar fe d'un extens anecdotari tercermundista pel que fa a infraestructures tècniques i comercials, acreditacions, condicions laborals, etc.

I si hi ha aquesta àmplia coincidència sobre la necessitat de "normalitzar-se" ¿per què no s'avança significativament en aquesta direcció? Al nostre parer, perquè a diferència d'altres sectors de més pes econòmic i amb un corporativisme gremial important, la fotografia és l'última sardina del cove per a qualsevol calendari d'integració europea (a la qual, si més no, sembla que hi estem abocats). En aquest sentit, l'escassa tradició associativa del gremi i la pobra sensibilitat institucional i social, pel que fa al món de la imatge, són factors que es potencien mútuament i juguen un paper fonamental en aquest desfasament.

A l'anàlisi del paper de l'administració, dels professionals i dels drets d'autor en aquesta problemàtica, des del punt de vista associatiu, dediquem els següents apartats.

2. L'Administració

L'administració estableix la professionalitat en fotografia únicament en base al pagament d'impostos. Així doncs, per a l'administració, qualsevol que pagui el corresponent IAE es converteix, formalment i automàtica, en professional a tots els efectes; fins i tot en el cas que mai hagués fet una foto. El patetisme conceptual d'aquest criteri és tan evident que no cal abundar-hi. Però, a més, cal tenir en compte que l'extensió del NIF a tots els ciutadans i la possibilitat d'obtenir ingressos "atípics", a la pràctica d'una manera il·limitada, sense cap altre requisit que les retencions d'IRPF, elimina fins i tot el relatiu "filtre" del pagament de l'IAE. Això possibilita un tractament fiscal ben desigual per a l'exercici d'una mateixa activitat entre els que estan donats d'alta i els que no, esperona la picaresca i la competència il·lícita, i dibuixa un marc impossible per al normal desenvolupament professional.

Com no podia ser d'altra forma, en un context d'ampli desconeixement cultural del llenguatge fotogràfic a nivell general (que impedeix que el mercat pugui autoregular-se eficaçment en base a criteris de qualitat) la permisivitat administrativa combinada amb la sofisticació tècnica dels equips que són a l'abast del gran públic, les connotacions artístiques de la fotografia en un país en què són extraordinàriament abundants els que s'autoconsideren artistes, la influència de les versions cinematogràfiques de la professió, i la necessitat de buscar-se la vida, fan que la fotografia sigui considerada com una sortida professional factible, atractiva, i extraordinàriament accessible per a molts desinformats (de fet, la mateixa Conselleria de Treball de la Generalitat s'encarrega de promoure el trasvassament d'aturats d'altres sectors cap a la fotografia a partir de cursets fast-food de formació professional). El resultat d'aquest sistema de lliure accés a l'ofici és que a l'Estat espanyol hi ha percentualment més fotògrafs professionals que no pas a Alemanya¹⁶.

Aquesta situació absolutament irregular, que afecta en diferent mesura a totes les especialitats professionals de la fotografia, té en el món de la premsa un dels seus màxims exponents perquè una interpretació ultra-lliberal i sui generis de l'article 20 de la Constitució, que ampara cabalment el dret de transmetre informació veraç per tots els mitjans, permetria considerar indiscriminadament com a informador gràfic a qualsevol ciutadà que tingui una càmera; no cal dir que, en aquest context, el consegüent allau d'eventuals reporters col.laboradors free lancers que funcionen exclusivament en base a les retencions d'IRPF no es tradueix ni en una millora dels continguts gràfics dels mitjans de comunicació, ni en una major presència del fotoperiodisme d'aquí en el mercat internacional (la participació en les vuit edicions del "VISA pour l'image", el més important certamen del sector, no es pot considerar ni tan sols testimonial), ni tampoc en un major exercici de la llibertat d'informació. Ben al contrari, el que sí genera aquesta sobresaturació de "fotoperiodistes" són unes condicions contractuals, laborals, i de seguretat social, inacceptables en el que s'entén per món civilitzat.

Tret d'uns quants espavilats, aquesta situació esperpèntica no aprofita a ningú (ni tan sols a Hisenda) i no hi ha dubte que, tard o d'hora, serà revisada. Si més no perquè si es consoliden els estudis universitaris de fotografia de la Fundació Politècnica de Catalunya, d'on encara no ha sortit la primera promoció de llicenciats, cap suposar que plausiblement es constituirà a mig termini un Col·legi Professional interessat en acotar, deontològicament i pràctica, el mercat professional d'una forma diferent al que fins ara hem conegut.

Per els que des de l'associacionisme estem en contacte directe amb la realitat de l'ofici i treballem per a normalitzar un sector que és el més semblant a una selva, es tracta d'arribar a un "punt zero" que assenyali l'abans i el després en l'exercici d'una professió que, com totes, requereix d'una informació tècnica i ètica suficient per a poder practicar-se.

Per això, i per un estricte sentit pràctic i també de justícia, és necessari que l'administració assumeixi la càrrega situació que el seu desinterès i deixadesa ha conformat, tot establint les disposicions transitòries que calguin i comptant amb les associacions professionals com a part de la solució del problema: només amb unes regles de joc iguals i clarament establertes per a tothom, les lleis de l'oferta i la demanda poden reajustar el mercat professional.

Al nostre parer, el primer pas en aquesta direcció hauria de ser dimensionar el problema amb la participació dels diferents col·lectius afectats, mitjançant l'elaboració d'un Llibre Blanc de l'ofici que fi-a diferència del que ha succeït amb el del patrimoni fotogràfic- no tardi més de dos anys en concretar-se i que reculli molt particularment, entre d'altres, els aspectes fiscals i de seguretat social que pesen com una llosa sobre l'activitat professional dels fotògrafs, com ja va indicar¹⁷ molt encertadament la Sra. Agnès de Gouvion St-Cyr, responsable del Fond National d'Art Contemporain de Paris, en la Jornada sobre el Patrimoni Fotogràfic (Centre d'Art Santa Mònica, Barcelona 24 de maig del 1994) que va celebrar-se per a presentar l'esborrany del Llibre Blanc del Patrimoni Fotogràfic a Catalunya, tot i que finalment aquets importantíssims aspectes no van ser tinguts en compte en la seva confecció.

3. Els professionals

A ningú se li escapa que quan la previsible reconversió que hem apuntat es planteja, és mouran interessos i el desenllaç no serà al gust de tothom. Ni tampoc que, després de tants anys de viure-hi d'esquena i a la vista del que acostumen a ser les intervencions neo-liberals en aquestes qüestions, res fa pensar que quan l'administració s'hi posi, no tendeixi a fer-ho d'una manera incongruent amb l'enorme responsabilitat que té en el submón de pàries de la imatge que al caliu de la seva inhibició s'ha creat.

Per això és important que, en la perspectiva dels canvis que el normal desenvolupament professional exigeix, l'associacionisme gremial¹⁸ guanyem la representativitat suficient per a esdevenir un interlocutor necessari; perquè cal dir sense embuts que els que propugnem la racionalització consensuada de l'exercici professional i de l'accés a l'ofici, i constituïm un dels pocs reduïts organitzats de la professionalitat i de la solidaritat professional existents, som la millor garantia de què, en la mesura que formem part de la solució del problema, l'adaptació a la transició es pot produir en unes condicions raonables.

Superar el handicap de l'escassa tradició associativa és, doncs, un repte prioritari que cal assumir amb urgència. Això explica el naixement de la UPIFC com a organització professional de dret públic amb entitat jurídica pròpia amparada per la Llei de Llibertat Sindical 11/1985, i la nostra proposta de vertebrar el més unitàriament que sigui possible als professionals de la imatge.

L'informe de la Junta de Govern de la UPIFC¹⁹ que va ser aprovat per la II Assemblea

General Ordinària de l'entitat, celebrada el 28 de març d'enguany al Centre Internacional de Premsa de Barcelona, ho defineix d'aquesta manera:

«La UPIFC som una organització de fotògrafs professionals (entenent per tals els que viuen d'aquesta activitat) que es va crear a Catalunya la primavera de 1994. Actualment agrupem, a modus de mostra encara petita però representativa del conjunt de l'ofici, des d'editors gràfics dels principals diaris fins a col.laboradors free-lances de premsa comarcal, des d'els que treballen per a institucions, agències i arxius fotogràfics, fins els que fan foto de societat o d'estudi; en un ventall d'associats que abarca des de professionals "assentats" fins els que, en iniciar-se a la professió, són admesos a la UPIFC amb la condició d'acreditar ingressos professionals en els terminis que els Estatuts determinen.

Aquesta concepció global de l'ofici (que constitueix la principal característica diferencial de la UPIFC respecte a d'altres associacions de professionals de la imatge) no només es sustenta en tot el que objectivament ens uneix malgrat les diferents especialitats existents; sinó que també respon al convenciment que és imprescindible potenciar organitzativament a tot el col.lectiu professional si no volem perdre el tren dels canvis substancials que ens aporta la revolució tecnològica amb el canvi de segle.

Agradi o no, les conseqüències de la integració europea, i la digitalització i mundialització del mercat de la imatge, fan urgent (no tan sols per a tirar endavant en la professió, sinó fins i tot per a poder sobreviure-hi) la superació de l'anacronisme existent a casa nostra en nombrosos aspectes.

L'adequada regulació de l'ensenyament i de l'accés a la professió, l'adaptació de la fiscalitat i de la Seguretat Social a la realitat de l'ofici, l'aplicació efectiva de les normatives de propietat intel·lectual, i el mateix rol de les entitats de drets d'autor de gestió col.lectiva, són objectius que no es podran assolir convenientment des de la tradicional fragmentació i feblesa associativa dels professionals del sector. Només amb una organització professional prou àmplia, representativa, solvent, i unitària, podem avançar en aquests i d'altres desafiaments amb una administració que, llevat del tema impositiu, sembla autista (no sap / no contesta) en totes les qüestions que ens afecten. Òbviament, la unitat és un factor que, més que sumar, multiplica; i tractant-se d'una cursa contrarelotge de tanta envergadura, aquest és un camí que la UPIFC no volem fer en solitari.»

Pel que fa a la plasmació del que podria esdevenir el gremi de professionals de la imatge a partir del col.lectiu de fotògrafs que avui configurem la UPIFC, tot dependrà del resultat del debat que intentem encetar amb d'altres associacions (sobretot amb les associacions de fotògrafs, que són les destinataries naturals de la nostra proposta unitària). No hi han fórmules màgiques que donin resposta a totes les possibles eventualitats que un procés d'aquesta mena comporta (i del que, d'altra banda i ben significativament, no hi han precedents a l'Estat espanyol); però no és menys cert que la necessitat i la urgència del tema obliguen a aventurar-se.

El que aportem la UPIFC són uns objectius que poden ser àmpliament compartits²⁰ i una proposta organitzativa concreta, que és fruit de les converses sostingudes de bon principi per la Comissió Gestora de l'entitat amb d'altres associacions de professionals del sector²¹, i que es resumeix en la reforma d'Estatuts aprovada per la l'Assemblea General Extraordinària el 28/03/95. Per l'especificitat del tema, i per no abusar de la seva atenció, remeto als interessats en els detalls tècnics a la «nota²²» d'aquesta ponència.

4. Drets d'autor

Per a cloure el repàs dels principals condicionants que afecten l'exploració de la fotografia professional a Catalunya (i per extensió a l'Estat espanyol), farem un brevíssim esment a

la situació dels drets d'autor perquè, juntament amb el paper de la l'administració i el grau de desenvolupament associatiu de la professió, constitueix el tercer peu del "trípode" que sustenta l'anormalitat del sector.

No cal insistir en la constatació de que la Llei de Propietat Intel·lectual és àmpliament ignorada, perquè això és sobradament conegut dels assistents a aquestes Jornades i l'anecdota seria inacabable.

Les raons d'aquesta circumstància cal buscar-les, al nostre parer, d'una banda en què els drets d'autor són un concepte sobre el que culturalment només "sonen campanes" a nivell general, (cosa que també afecta a polítics i juristes, com és natural); i d'altra en què, a diferència del que passa en propietat industrial on hi ha abundant jurisprudència, els conflictes relatius a la propietat intel·lectual enfronten normalment a contraris de molt desiguals recursos econòmics i això, a l'hora d'iniciar processos judicials llargs i caríssims, determina quasi sempre la pràctica indefensió dels autors.

Analitzar el marc cultural que propicia l'escàs respecte als drets d'autor a casa nostra, depassa els objectius d'aquesta exposició i ens portaria novament a les consideracions inicials sobre les conseqüències de quaranta anys de franquisme: que TVE2 massaci l'obra de coneguts pintors en les seves cortinetes de continuïtat, és només un exemple exponencial de la sensibilitat per el tema.

L'actual indefensió jurídica és, en canvi, un problema susceptible de solucions tècniques: n'hi hauria prou amb què les entitats de gestió complissin les seves funcions amb eficàcia pel que fa a la gestió secundària²³.

Res més lluny d'això que la realitat que ens ocupa:

A l'Estat espanyol els fons de gestió col·lectiva corresponents als fotògrafs són monopoli de VEGAP²⁴, entitat para-estatal que s'autoatribueix la representativitat global dels fotògrafs (globalitat que, entre d'altres, la UPIFC desmentim), que practica la cessió global de drets dels d'autor del seu catàleg (insistim que només pot fer-ho amb els seus representats) a diversos organismes culturals, i que no assumeix inequívocament la defensa jurídica dels drets de gestió secundària que té contractualment encomanats.

És per això que la UPIFC estimem necessària la pluralitat pel que fa a la gestió dels drets d'autor, en un marc de lliure competència que estimuli una millor prestació de serveis en benefici d'autors i usuaris. En conseqüència, hem arribat recentment a un acord de col·laboració mútua per dos anys renovables amb la Sociedad de Ayuda y Representación de Artistas (LARA), entitat que entre d'altres representa als hereus de Matisse i Picasso, per a la defensa dels drets dels associats que vulguin acollir-s'hi, i també per a la representació de la nostra organització davant dels diversos organismes nacionals i internacionals de drets d'autor.

Finalment volem destacar la gran importància que tenen i tindran els drets d'autor derivats de la injecció de fotografia (aproximadament un 80% dels continguts dels nous suport multimèdia) a les autopistes de la informació

«El sector audiovisual ha conegut en el decurs dels últims anys una taxa de creixement del 6% anual, en termes reals, que continua mantenint-se. Més globalment, la contribució d'activitats protegides pel Dret d'Autor i Drets Afins representaria del 3 al 5% del PIB de la Comunitat. (...) El mercat dels productes multimèdia (CD-ROM, CD-I, videodiscs, etc.) s'estima actualment en uns 1000 mil.lions d'Ecus anuals i s'espera veure'l progressar un 16% per any en el decurs dels pròxims 5 o 6 anys».²⁵

La impossibilitat tècnica de controlar eficaçment la reproducció de còpia privada a les xarxes digitals de sistemes integrats, impulsa i justifica el pagament de cànon en concepte de drets d'autor col·lectius en la fabricació i distribució d'aparells reproductors (scàners, etc.) igual que ja succeix actualment, per exemple, amb les fotocopiadores.

Atesa la feble realitat associativa dels professionals de la imatge a Catalunya i la resta de l'Estat espanyol, i les nefastes conseqüències que se'n deriven a tots els nivells, res més lògic —ni més operatiu, just, i democràtic— que arbitrar fórmules perquè aquests fons, als que tenen accés les entitats de gestió i que han de repercutir (beques, programes assistencials, formació i reciclatge, etc.) en els col·lectius d'autors que els han generat, es canalitzin percentualment a través de les diferents organitzacions professionals que agrupem autors, de forma proporcional a la representativitat (verificable per el Registre d'Associacions corresponent) de cada una.

Al nostre parer aquí està la clau per desfer un peix que es mossega la cua, i en aquest sentit, i en el nostre àmbit, és a la Generalitat de Catalunya a qui li pertoca prendre les iniciatives legislatives que siguin necessàries en virtut de les competències (article 11.3 de l'Estatut de Catalunya) que sobre l'execució de la legislació en matèria de propietat intel·lectual li corresponen²⁶.

NOTES

1. L'Equip Tècnic de la "Unió de Professionals de la Imatge i Fotografia de Catalunya" (UPIFC) és un conjunt variable de persones que s'encarrega de la gestió quotidiana de l'entitat sota la supervisió de la Junta de Govern.
2. *L'Agenda de la Imatge* núm. 6 (octubre-novembre-desembre 1996).
3. SANS i TRAVÉ, Josep M. en la «Jornada sobre el Patrimoni fotogràfic a Catalunya». (Barcelona, 24/05/94).
4. TIBOL, Raquel. «Mercado de Arte Fotográfico ¿Liberación o enajenación». II Coloquio Latinoamericano de Fotografía (México, 1981).
5. ZELICH, Cristina. 1996. «Conservació i Restauració del Patrimoni fotogràfic». *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic a Catalunya* pàg. 37.
6. ZELICH, Cristina. 1996. «Historiografia, teoria i crítica fotogràfica». *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic a Catalunya* pàg. 55.
7. ZELICH, Cristina. 1996. «Ajudes a la creació, a la investigació i a la reflexió teòrica». *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic a Catalunya* pàg. 57.
8. *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 69.
9. *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 73.
10. *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 69.
11. *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 72.

12. *Libre Blanc del Patrimoni Fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 70.
13. *Libre Blanc del Patrimoni Fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 77.
14. *Libre Blanc del Patrimoni Fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 71.
15. *Libre Blanc del Patrimoni Fotogràfic*. Apèndix 1. pàg. 71.
16. LAGUILLO, Manolo. «¿De verdad que quieres ser fotógrafo?. reflexiones acerca de la formación y la profesión». *L'Agenda de la imatge* núm. 2 (octubre-novembre-desembre 1995). "Considerando que la población de España es de unos cuarenta millones de personas, y que en nuestro país hay aproximadamente unos 17.000 profesionales (el censo incluye a todos, desde los que hacen las fotos para el DNI, hasta los de prensa, publicidad, industrial y moda, pasando por los que trabajan "en negro"), ¿cómo se justifica que haya tantos sitios donde aprender fotografía? Los fotógrafos profesionales somos aproximadamente el 0,05 de la población, porcentaje que no esta nada mal (en Alemania hay 20.000 fotógrafos para un total de casi 100 millones de personas. (...) En Alemania concluyen anualmente unos 800 aprendices sus estudios de la profesión, y otros 2.000 más se licencian de las "Fachhochschulen" (Escuelas Superiores de Artes y Oficios). Casi todos los aprendices encuentran trabajo rápidamente nada más salir, cosa que casi ninguno de los 2.000 de las Escuelas Superiores consigue. Sirvan estos datos para establecer comparaciones entre Alemania y España. Allí está muy claro el camino que hay que seguir para poder practicar la profesión. Tras tres años de estudios en régimen dual, o sea, en la escuela y en la empresa, el aprendiz pasa el examen de oficial. Una vez aprobado éste deberá ejercer un mínimo de tres años antes de poder examinarse para conseguir el título de maestro, inscribirse a continuación en la asociación profesional, y así poder establecerse por su cuenta. Los estudiantes de las "Fachhochschulen" hacen lo que en Alemania llaman "Fotodesign". Sus salidas profesionales son la prensa, la moda y la publicidad, mercados de trabajo mucho más saturados que aquellos a los que se encaminan naturalmente los "maestros fotógrafos". Este camino, muy parecido al sistema de formación de los gremios medievales, no posee su equivalente en España. Aquí basta con sacarse la licencia fiscal, sin que a nadie le interese si el presunto fotógrafo posee efectivamente los conocimientos necesarios para atender las demandas de sus clientes.»
17. DE GOUVION ST-CYR, Agnès. en la «Jornada sobre el Patrimoni Fotogràfic a Catalunya». (Barcelona, 24/05/94).
18. Tot i les connotacions reaccionàries que el concepte de gremi ha tingut històricament, no hem trobat millor paraula per a definir al conjunt de persones que comparteixen una mateixa activitat professional.
19. UPIFC. Informe núm. 19, Barcelona 28/03/96 / «La Construcció unitària del gremi». *L'Agenda de la imatge* núm. 4 (abril-maig-juny 1996) pàg. 42.
20. ARTICLE 4 DELS ESTATUTS DE LA UPIFC. Les finalitats de la UPIFC són:
 - a) La representació i defensa dels interessos professionals dels associats, dins de Catalunya l'àmbit de l'estat i internacional.
 - b) Oferir als associats tota mena de serveis, inclosos els de caràcter tècnic, cultural i assistencial.
 - c) Promoure estudis de formació i reciclatge per a millorar la preparació dels socis.
 - d) Editar publicacions periòdiques, llibres, i en qualsevol altra mena de suport audiovisual, per tal de difondre les activitats de la UPIFC i l'activitat creativa dels associats.
 - e) Elaborar normes orientadores dels sous i honoraris professionals dels associats pel desenvolupament del seu treball.
 - f) Oferir serveis per tal de facilitar mitjans tècnics, materials, i de qualsevol altra mena de suport per a l'exercici de l'activitat professional dels associats.
 - g) Participar i establir col.laboració amb associacions similars de Catalunya, l'Estat espanyol, la Unió Europea i la resta de l'àmbit internacional.
 - h) Promoure actuacions en defensa de la llibertat d'informació dins de l'àmbit de l'article 20 de la Constitució.
 - i) Promoure la defensa dels drets d'autor, morals i materials, derivats de l'obra dels associats, d'acord amb la legalitat vigent i els tractats internacionals.
 - j) Totes les actuacions i activitats que acordi l'Assemblea general.
21. Les converses unitàries amb l'Associació d'Informadors Gràfics de Premsa i TV de Catalunya (AIGPTVC) van durar fins el 15/09/96; les sostingudes amb l'Associació de Realitzadors de Televisió de Catalunya (A.R.TV.C.) es van perllongar fins el 23/11/96. Ambdues van acabar sense resultats positius pel que fa a la unitat, però van

propiciar una proposta de reforma d'estatuts a la UPIFC que representa l'únic pas que mai s'ha fet efectiu, des de les organitzacions de fotògrafs professionals de Catalunya, en aquesta direcció.

22. FUNCIONAMENT I MARC UNITARI, ALS ESTATUTS DE LA UPIFC.

- La UNIO actuarà dins l'àmbit territorial de Catalunya aplegant els qui treballen per compte d'altre o per compte propi, com a tècnics i professionals en el món de la imatge, tant sigui gràfica, fotogràfica, audiovisual, multimèdia o d'altra mena similar (art. 2).
- La UNIO adscriurà els seus membres en SECCIONS que apleguin als associats d'una o diverses especialitats, amb una mateixa o similar problemàtica professional, les quals tindran encomanat el tractament específic d'aquella problemàtica, tirar endavant iniciatives concretes i proposar-ne, i assessorar a la Junta de Govern de la UNIO. Quan en un determinat àmbit territorial hi hagi un grup de socis prou important es podrà crear una SECCIÓ, la qual tindrà definits l'especialitat o especialitats que s'hi aplegaran i l'àmbit territorial d'actuació (art. 5).
- Seran competència de cada SECCIÓ, pel que fa al seu àmbit específic, totes aquelles qüestions que no siguin atribuïdes a d'altres òrgans de govern de la UNIO en virtut dels presents Estatuts, i en concret l'establiment dels requisits professionals per a l'admissió de nous socis (art. 8).
- Cada SECCIÓ es dotarà de l'estructura organitzativa que cregui convenient, tant pel treball intern com pel que fa al sistema d'escollir els representants que formaran part de la Junta de Govern de la UNIO. Per això l'Assemblea de la SECCIÓ aprovarà un Reglament de Règim Intern d'acord amb els presents Estatuts (art. 7).
- Els òrgans de govern de la UNIO són la Junta de Govern i l'Assemblea General. Pel que fa a les SECCIONS, l'Assemblea de SECCIÓ i la Junta Directiva d'acord amb el que disposi el propi Reglament de Règim Intern (art.21).
- Podran integrar-se com a SECCIÓ si no n'hi ha una de similar de constituïda en el seu àmbit professional i/o territorial, qualsevol associació sindical que aplegui a professionals de la imatge i els seus estatuts s'adiguin als de la UPIFC. En aquest cas, els antics estatuts de l'associació tindran la consideració de Reglament de Règim Intern de la nova SECCIÓ en tot el que no s'oposin als presents Estatuts. El seu President i la resta de càrrecs de l'antiga junta, d'acord amb el nombre de vocals que els presents Estatuts els dona, seran vocals de la Junta de Govern de la UNIO (art. 9).
- La Junta de Govern de la UNIO és l'òrgan que executa els acords de l'Assemblea General i es fa càrrec de l'administració de l'entitat. La Junta de Govern està formada pel President, Secretari, Tresorer, i un màxim de cinc vocals. També en formaran part un vocal en representació de cada SECCIÓ que tingui menys de 100 inscrits, i un segon vocal per cada una de les SECCIONS que tinguin més d'aquesta quantitat (art.26).
- La Junta de Govern de la UNIO és formada pels càrrecs i vocals d'elecció directa general de tots els socis, i pels vocals que son elegits per cada SECCIÓ d'acord amb el previst en el règim electoral d'aquest article i el Reglament de Règim Intern respectiu. El President, Secretari, Tresorer i fins un màxim de cinc vocals, són elegits cada dos anys per tots els socis de la UNIO (art. 38.1).
- L'aprovació de quotes que afectin a una SECCIÓ determinada per poder acomplir els seus programes d'actuació particulars, ho seran per l'Assemblea de la SECCIÓ corresponent amb el vot favorable de 2/3 parts dels assistents. L'aprovació s'haurà de fer abans de la celebració de l'Assemblea General Ordinària de la UNIO, per tal que siguin incorporades en el Pressupost General. De la mateixa manera s'hauran d'aprovar les derrames extraordinàries que afectin a una SECCIÓ, prèvia notificació a la Junta de Govern de la UNIO. Aquesta hi donarà el vistiplau o, si considera que la nova despesa té una repercussió per al conjunt de la UNIO, convocarà una Assemblea General Extraordinària de la UNIO per a tractar l'assumpte (art.42).
- La gestió dels recursos econòmics de la UNIO i de les seves SECCIONS es farà d'una manera consolidada pels òrgans de la UNIO (art. 40.1).
- Tota SECCIÓ es podrà desvincular de la UNIO si així ho acorda l'Assemblea de SECCIÓ amb el vot favorable de 2/3 parts dels assistents. La UNIO seguirà mantenint la secció de la qual sen n'hagin acordat desvincular els seus membres, sempre que s'hi vulguin mantenir un mínim de 40 associats (art.11).
- A l'Assemblea de SECCIÓ hi podran participar també, amb veu però no amb vot, els membres de la Junta de Govern de la UNIO i els membres de la Comissió de Greuges que no estiguin adscrits a aquesta (art.36).
- En cas que una SECCIÓ es desvinculi de la UNIO segons el previst a l'article 11 dels presents Estatuts, es crearà una comissió mixta entre la Junta de Govern de la UNIO i els òrgans de govern de la SECCIÓ que es desvinculi, per a fer una liquidació del patrimoni que li correspongui. Se li atribuirà els béns i serveis adscrits exclusivament a la SECCIÓ i una part proporcional dels generals de la UNIO. També se li atribuiran els deutes que li corresponguin, tant dels que siguin exclusius de la SECCIÓ com la part proporcional dels generals de la UNIO (art.43).
- Els presents Estatuts podran ser modificats per acord de l'Assemblea General de la UNIO, amb el vot favorable de 2/3 parts dels assistents. El projecte de modificació serà proposat per la Junta de Govern de la UNIO o per 1/3 dels associats. La proposta es trametrà amb la convocatòria de l'Assemblea General Extraordinària, d'acord

amb els presents Estatuts, al menys 15 dies abans de celebrar-se. El mateix procediment es seguirà per a la proposta de fusió amb d'altres entitats (art. 44).

23. La gestió primària dels drets d'autor és la que fa directament el fotògraf en cedir drets d'explotació de la seva obra a un client per a una utilització determinada. Qualsevol altre utilització ha de ser negociada amb l'autor. Pel que fa a les utilitzacions no autoritzades d'obra gràfica entren en joc les entitats de gestió. Aquestes entitats estan habilitades contractualment per a efectuar totes les reclamacions pertinents en representació de l'autor.

24. "Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos" (VEGAP) és una entitat autoritzada per a actuar com entitat col·lectiva dels drets d'autor dels artistes plàstics d'Espanya per Ordre del Ministeri de Cultura de 5 de juny de 1990 (BOE 13/06/90). Posteriorment, i d'igual manera (BOE 19/08/92), es va ampliar la gestió de VEGAP a les obres de creació gràfica, disseny i fotografia. La constitució de VEGAP va ser financada amb un préstec de la SGAE, la devolució d'aquest crèdit s'efectua actualment a càrrec de les quantitats que li corresponen a VEGAP com a conseqüència del Conveni entre SGAE i VEGAP de 9 de maig de 1995 per a la gestió de còpia privada en el bloc audiovisual. Exceptuant-ne Madrid i Barcelona la gestió de VEGAP es realitza a través de la infraestructura de la SGAE en la resta de l'Estat.

25. Llibre Verd sobre els Dret d'Autor i els Drets afins de la Comissió Europea.

26. CRUAÑAS i TOR, Josep. 1996. «Marc legal. Aspectes legals lligats a la fotografia: propietat intel·lectual i drets d'autor». *Llibre Blanc del Patrimoni Fotogràfic a Catalunya*. pàg. 63.

LA EXPLOTACIÓN DE LA FOTOGRAFÍA PROFESIONAL Y SU CONTEXTO

El objetivo de esta ponencia es el de señalar cuáles son los principales problemas que afectan el ejercicio de la fotografía profesional desde el punto de vista de su práctica como oficio, y apuntar cual es, a nuestro parecer, la vía para afrontarlos, analizando el papel de la administración, de los profesionales y de los derechos de autor.

En cuanto al papel de la administración, en un contexto general de amplio desconocimiento cultural del lenguaje fotográfico (que impide que el mercado pueda autoregularse por criterios de calidad), la permisividad administrativa en materia fiscal y de acceso al oficio combinada con la sofisticación técnica de los equipos que están al alcance del gran público, las connotaciones artísticas de la fotografía en un país en el que abundan los autoconsiderados artistas, la necesidad de buscarse la vida... hacen que la fotografía sea considerada como una salida profesional factible, atractiva y accesible para muchos desinformados.

En el ámbito profesional, la normalización del sector requiere una información técnica y ética suficiente. Por eso es importante que, en la perspectiva de los cambios que el normal desarrollo profesional exige, el asociacionismo gremial gane representatividad para llegar a ser un interlocutor necesario.

Así pues, superar el handicap de la escasa tradición asociativa en nuestro sector profesional es un reto prioritario, y éste es un camino que no queremos hacer en solitario. Eso explica el nacimiento de la UPIFC como organización profesional de derecho público, con entidad jurídica propia, y nuestra propuesta de vertebrar lo más unitariamente posible el sector de la imagen.

En relación a los derechos autor, cabe decir que la Ley de la Propiedad Intelectual se ignora, por una parte porque los derechos de autor están culturalmente poco asumidos, y por otra porque no hay jurisprudencia establecida sobre el tema. Para resolverlo consideramos que sería suficiente con que las entidades de gestión cumplieren sus funciones en un marco de pluralidad y libre competencia que estimule una mejor prestación de servicios a autores y usuarios. Cabe remarcar especialmente el papel que estas entidades tienen que jugar en relación a las autopistas de la información porque la imposibilidad de controlar las reproducciones justifica el pago de canons en concepto de derechos de autor que repercutiran en beneficio de los colectivos que generan imágenes a través de becas, planes asistenciales, etc.

Vista la débil realidad asociativa de los profesionales de la imagen en nuestro país, sería preciso

arbitrar fórmulas para que estos fondos a los que tienen acceso las entidades de gestión se canalicen porcentualmente a través de las diferentes organizaciones de profesionales que agrupen a autores.

En nuestro ámbito, es a la Generalitat de Catalunya a quien corresponde tomar las iniciativas legislativas que sean necesarias en virtud de sus competencias.

THE EXPLOITATION OF PROFESSIONAL PHOTOGRAPHY AND ITS CONTEXT

The purpose of this paper is to highlight the main problems affecting the practice of professional photography from the point of view of its practice as a profession, and to point out the ways in which, in our opinion, they can be dealt with, while at the same time analysing the role of management, professionals and royalties.

With regard to the role of management, and in a general context of the widely disregarded cultural context of photographic language (which prevents the market from self-regulation by means of quality criteria), the easy administration in fiscal terms and in relation to the accessibility as a profession, combined with the technical sophistication of the equipment available to the general public, the artistic connotations of photography in a country where self-proclaimed artists abound, and the need to earn a living etc, causes photography to be considered a professional opening which is feasible, attractive and accessible to many uninformed people.

In the professional field, standardisation of the sector calls for the required technical and ethical information. For this reason, it is important, from the perspective of the changes a normal development demands, that guild membership gains representation in order to become a needed interlocutor.

Thus, the ability to overcome the handicap represented by the sparse guild tradition in our professional sector is a challenge which takes priority and is one which we do not wish to take on alone. This explains both the birth of the UPIFC as a professional organisation which is accessible to the public and which has its own legal body, and our proposal to open out the sector as consistently as possible.

As for the issue of royalties, it must be mentioned that the Law of Intellectual Property (Ley de la Propiedad Intelectual) is largely unknown, partly because there is no established jurisdiction relating to the matter. In order to resolve this, we believe that all

that is needed is for the administrative bodies to carry out their duties within a framework of plurality and free competition, encouraging a better service to authors and users alike. The role that these organisations ought to play in relation to the information highway should be especially noted, since the impossibility of controlling reproductions justifies the payment of levies by way of royalties, thus benefitting the collectives which produce the images via grants, help schemes etc.

Given the low level of association membership of image professionals in our country, it would appear necessary to find formulas so that the resources which the managing bodies have access to can be channelled, by percentage, into the different professional organisations which bring authors (of a photographic work) together.

In our field, and by virtue of its powers, it falls to the Generalitat of Catalonia to take the legal initiatives necessary.

L'EXPLOITATION DE LA PHOTOGRAPHIE PROFESSIONNELLE ET SON CONTEXTE

Ce rapport cherche à indiquer les principaux problèmes que rencontre l'exercice de la photographie professionnelle du point de vue de sa pratique en tant que métier, et comment, à notre avis, les affronter, en analysant le rôle de l'administration, des professionnels et des droits d'auteur.

En ce qui concerne le rôle de l'administration, dans un contexte général de vaste méconnaissance culturelle du langage photographique (ce qui fait que le marché ne peut pas se régler tout seul en fonction de critères de qualité), la permissivité administrative du point de vue fiscal et de l'accès à la profession, ainsi que la sophistication techniques des équipements à la portée du grand public, les connotations artistiques de la photographie dans un pays où abondent les soi-disant artistes, le besoin de se débrouiller pour vivre, ... tout ceci fait que la photographie soit considérée comme un débouché professionnel possible, attirant et à la portée d'un grand nombre de personnes qui en fait sont bien mal informées.

Du point de vue professionnel, la normalisation du secteur demande une information technique et éthique approfondie. Il est donc important que, dans la perspective des changements imposés par le développement normal professionnel, les associations corporatives gagnent en représentativité afin de devenir un interlocuteur valable et nécessaire.

Nous nous trouvons donc face à un défi prioritaire: surmonter le handicap d'une faible tradition associative de notre secteur professionnel, et nous ne voulons pas faire ce chemin seuls. Tout ceci explique l'apparition de l'UPIFC en tant qu'organisation professionnelle de droit public, possédant une personnalité juridique propre, et voilà pourquoi nous proposons d'articuler le secteur de l'image de la façon la plus unitaire possible.

En ce qui concerne les droits d'auteur, il faut signaler que la Loi sur la Propriété Intellectuelle est tout simplement ignorée, en partie parce que les droits d'auteur sont culturellement peu assumés, et aussi parce qu'il n'y a pas de jurisprudence en cette matière. Pour résoudre ce problème, nous pensons qu'il suffirait que les organismes de gestion assument leurs fonctions dans un cadre de pluralité et de libre concurrence stimulant une meilleure prestation de services auprès des auteurs et des usagers. Signalons en particulier le rôle que ces organismes doivent jouer par rapport au monde des autoroutes de l'information car il est impossible de contrôler les reproductions, ce qui justifie le paiement de redevances en tant que droits d'auteur. Cela aura des conséquences positives et permettra de mettre en place des actions au profit des collectifs créateurs d'images par le biais de bourses, de plans d'aides, etc.

Vu la faible réalité associative des professionnels de l'image dans notre pays, il faudrait trouver la manière de canaliser d'une façon équitative ces fonds auxquels ont accès les organismes de gestions par le biais des différentes organisations de professionnels qui regroupent les auteurs.

En ce qui nous concerne, en vertu de ses compétences, c'est la Generalitat de Catalogne qui doit prendre les initiatives législatives.